

L'atenció emocional a les aules d'acollida de secundària de Catalunya

Treball Final del Màster Universitari de Formació del
Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat,
Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes

Especialitat en Orientació Educativa

Universitat Oberta de Catalunya i Universitat Pompeu Fabra

Autora: Flors Cirera Miquel

Directora: Núria Vallduriola Calbó

Curs 2021-2022

Agraïments

Encara que elles no ho sàpiguen han estat una inspiració i aprenentatge per a mi. Són tres persones amb tres històries de vida molt diferents però amb cors i mans molt generoses. Gràcies a la Catalina, el Manuel i la Lizzi per ser l'empenta d'aquest treball. També al Wahidullah, amic refugiat d'Afganistan, exemple de vida i font inesgotable d'optimisme.

“Todo cambio supone una parte de duelo porque aunque ganemos nuevas cosas, siempre dejamos atrás, también, algo con lo que nos hemos vinculado afectivamente y que forma ya parte de nuestra propia historia, de nosotros mismos.”

Joseba Achotegui, 1999

Resum

Les aules d'acollida són un recurs per atendre a l'alumnat nouvingut quan arriba al sistema educatiu a Catalunya. El malestar psicològic que es deriva del procés migratori realça la importància de poder atendre les necessitats emocionals d'aquest alumnat. L'objectiu d'aquest estudi és explorar si aquesta atenció emocional s'està duent a terme en les aules d'acollida de secundària. Per tal de comprovar-ho s'han administrat dos qüestionaris a alumnes i docents de diferents centres educatius del territori. Així mateix, s'han explorat altres necessitats percebudes per la mostra, per tal de traçar noves línies d'intervenció psicopedagògica en el context de les aules d'acollida.

Paraules clau: alumnat nouvingut, procés migratori, aula d'acollida, secundària, atenció emocional

Abstract

The reception classrooms are a resource to attend to new students when they arrive in the education system in Catalonia. The psychological distress that comes from the migration process highlights the importance of being able to meet the emotional needs of these students. The aim of this study is to explore whether this emotional attention is being carried out in high school reception classrooms. In order to verify this, two questionnaires were administered to students and teachers from different schools in the area. Other needs perceived by the sample have also been explored, in order to draw new lines of psycho-pedagogical intervention in the context of the reception classrooms.

Key words: *new students, migration process, reception classroom, secondary, emotional attention*

ÍNDIX

1.- INTRODUCCIÓ.....	6
2.- PREGUNTES DE RECERCA I OBJECTIUS.....	7
3.- MARC TEÒRIC I NORMATIU.....	8
3.1.- El context de les aules d'acollida de secundària a Catalunya.....	9
3.1.- Variables que intervenen en el procés migratori i conseqüències psicopatològiques.....	10
4.- DISSENY DE LA RECERCA.....	14
5.- TÈCNiques I INSTRUMENTS.....	15
6.- ASPECTES ÈTICS.....	16
7.- PLANIFICACIÓ I IMPLEMENTACIÓ DEL TREBALL DE CAMP.....	17
7.1.- Temportizació.....	17
7.2.- Identificació de la mostra i participants.....	17
7.3.- Recollida de dades.....	20
7.4.- Anàlisis de dades.....	20
8.- RESULTATS DEL PROCÉS D'ANÀLISI.....	21
8.1.- Resultats en relació a l'objectiu general de l'estudi.....	21
8.2.- Resultats en relació als objectius específics de l'alumnat d'aula d'acollida.....	22
8.3.- Resultats en relació als objectius específics dels i les docents d'aula d'acollida.....	22
9.- DISCUSSIÓ.....	28
10.- CONCLUSIONS.....	29
11.- LÍNIES DE FUTUR.....	30
12.- BIBLIOGRAFIA.....	31
13.- ANNEXOS.....	35

1. INTRODUCCIÓ

Les aules d'acollida són un recurs, una estratègia organitzativa i metodològica per atendre a l'alumnat nouvingut quan arriba al sistema educatiu a Catalunya (Departament d'Educació, 2009). Sorgeixen al 2004 com una resposta davant l'arribada continuada i creixent d'alumnat procedent d'arreu del món als centres educatius de Catalunya. Aquest recurs té una doble finalitat d'atenció a les necessitats d'acollida i d'aprenentatge d'aquest alumnat, posant especial èmfasi en el coneixement de la llengua.

Davant el xoc o bloqueig emocional que pot presentar l'alumnat immigrant en el moment d'arribada al nou entorn educatiu, social i cultural, el centre ha de proporcionar una acollida en que s'atenguin les necessitats emocionals derivades del procés migratori. Considerant a més, que la immigració és un factor de risc per la salut mental, aquesta investigació vol contribuir en evidenciar la importància d'atendre les necessitats emocionals dels i les alumnes nouvingudes, així com conèixer vertaderament si s'està duent a terme aquesta tasca en el context de les aules d'acollida de secundària del nostre territori.

Es planteja l'objectiu general de conèixer la valoració que fa l'alumnat nouvingut i els i les docents de l'aula d'acollida en relació a l'atenció emocional que s'ofereix en aquest recurs. També s'ha explorat la presència de símptomes psicopatològics en l'alumnat nouvingut, la formació Per assolir aquests objectius s'han administrat dos qüestionaris, un per a l'alumnat nouvingut i un altre per a docents d'aules d'acollida de diferents centres educatius de secundària de Catalunya.

Després de l'anàlisi dels resultats obtinguts es suggereixen noves línies d'intervenció psicopedagògica en el recurs d'aula d'acollida així com de forma més estructural, a tota la comunitat educativa.

Al llarg d'aquest treball es presenta el marc teòric i normatiu en que es fonamenta l'estudi, a continuació, es planteja la pregunta de recerca i objectius de la investigació, acompanyats del marc metodològic emprat per al disseny i realització de l'estudi, concretant el procés de recollida i anàlisi de dades dut a terme, així com els aspectes ètics que s'han tingut en compte en aquesta recerca. Finalment, s'exposen els resultats obtinguts seguits d'una discussió i conclusions de la investigació i propostes de noves línies de futur.

2. PREGUNTES DE RECERCA I OBJECTIUS

La pregunta que ens plantejem en aquest estudi és la següent:

- A les aules d'acollida de secundària de Catalunya s'atenen les necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut fruit del procés migratori?

Així doncs, la present investigació té com a objectiu general el de conèixer si en les aules d'acollida de secundària s'atenen les necessitats emocionals dels i les alumnes nouvinguts/des fruit del procés migratori. Per fer-ho, ens plantejem explorar tan la percepció de l'alumnat nouvingut com la dels i les docents d'aules d'acollida de diferents centres educatius de Catalunya.

A més d'aquest objectiu general, ens plantejem els següents objectius específics en relació a l'alumnat nouvingut:

1. Explorar el grau de dificultat que ha suposat el procés migratori i explorar la presència de simptomatologia psicopatològica.
2. Conèixer els aspectes emocionals que els agradaria treballar a l'aula d'acollida.
3. Explorar el nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida.

En quan als i les docents d'aula d'acollida, ens plantejem els següents objectius específics:

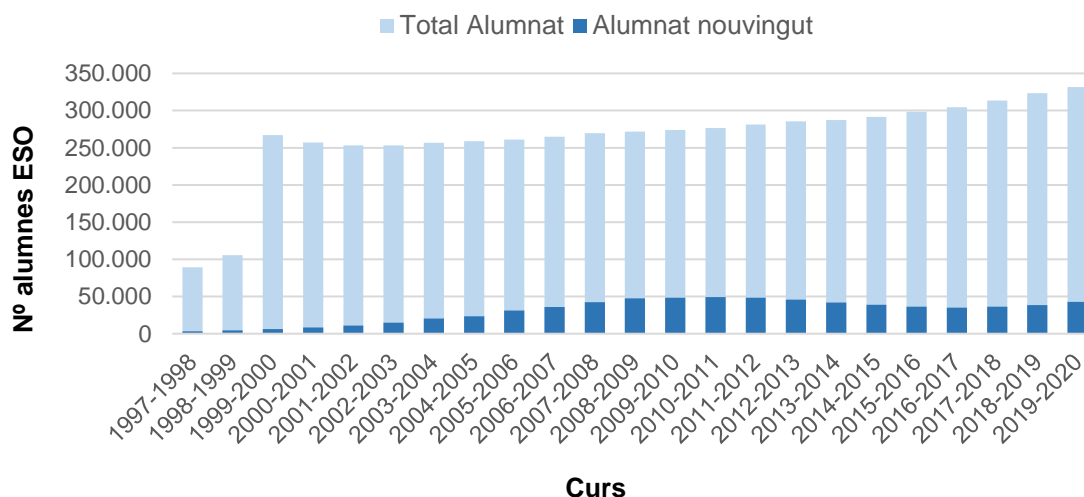
1. Explorar els coneixements vers la simptomatologia psicopatològica fruit del procés migratori.
2. Conèixer les necessitats emocionals detectades en l'alumnat nouvingut a l'aula d'acollida i explorar si consideren que disposen de la formació necessària per atendre-les.
3. Explorar el nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida.

3. MARC TEÒRIC I NORMATIU

3.1.- El context de les aules d'acollida de secundària a Catalunya

Les onades migratòries que es produeixen a Catalunya a partir dels anys 90 i 2000 produeixen una de les majors transformacions culturals i lingüístiques dels centres educatius del nostre territori fins al moment.

A partir de les dades disponibles de l'Estadística de l'Educació, corresponents al Departament d'Educació (2020), podem veure l'evolució de la incorporació d'aquest alumnat nouvingut¹ a les aules d'educació secundària obligatòria des del curs 1997-1998 fins al 2019-2020. Així, mentre el nombre d'alumnes nouvinguts a l'ESO durant el curs 1999-2000 era de 6.352 (2,4% sobre el total), al 2004-2005 era de 23.532 (9,1% sobre el total), al 2009-2010 era de 48.454 (17,7% sobre el total) i al 2019-2020 de 42.611 (12,8% sobre el total); una tendència a l'alça que s'ha mantingut al llarg dels anys. En la següent gràfica² s'il·lustra aquesta evolució:

Gràfica 1: Evolució de l'alumnat nouvingut a la secundària de Catalunya.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les Estadístiques d'Ensenyament

Davant d'aquesta situació, el Govern de la Generalitat impulsa diferents plans d'actuació amb noves mesures i estratègies educatives per donar resposta al nou context socioeducatiu. Així, tal i com recull Ortí (2020), entre l'any 1993 i el 2003 s'implanta el Pla Interdepartamental d'Immigració que incorpora diferents iniciatives i propostes al llarg dels cursos, com els Tallers de Llengua (TL) o els Tallers d'Adaptació Escolar (TAE), centrats principalment en l'aprenentatge de la llengua. A partir del 2004, es produeix un canvi en la visió global de l'alumnat nouvingut, posant èmfasis, no només en la llengua, sinó també en aspectes al

¹ En l'educació secundària obligatòria, es considera nouvingut l'alumne o alumna de nacionalitat estrangera que s'ha incorporat per primera vegada al sistema educatiu en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment, quan s'hi ha incorporat en els darrers trenta-sis mesos si procedeix d'àmbits lingüístics i culturals molt allunyats del català (Departament d'Ensenyament, 2021a).

² La gràfica contempla les dades tan de centres educatius del sector públic com privat. Per consultar dades específiques de cada curs vegeu la taula 1 dels annexos.

voltant de la convivència, la integració o la cohesió social. Així és com es crea el Pla per a la Llengua i la Cohesió Social (Pla LIC)³, dintre del qual s'implantaràn les aules d'acollida (Departament d'Educació, 2004). Les aules d'acollida es sumaran com una mesura i suport addicional més en el marc d'un sistema inclusiu i que així queda recollit en el Decret 150/2017 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

En la darrera actualització del Pla LIC (Departament d'Educació, 2009), així com en el document més recent del Projecte de Convivència i èxit educatiu d'aquest curs (Departament d'Educació, 2021), veiem com l'aula d'acollida es defineix com: *“un recurs, una estratègia organitzativa i metodològica per a atendre l'alumnat nouvingut quan arriba al sistema educatiu de Catalunya. Té una doble finalitat: en primer lloc, que l'alumne/a se senti ben atès i valorat en els aspectes emocionals i, en segon lloc, que disposi de les eines bàsiques per a iniciar, el més aviat possible i en les millors condicions, el seu procés d'ensenyament-aprenentatge en el sistema educatiu a Catalunya”*.

Així també queda recollit a la Llei 12/2009, de juliol, d'educació (Catalunya, 2009): *“els centres han de proporcionar als alumnes nouvinguts una acollida personalitzada i, en particular, una atenció lingüística que els permeti iniciar l'aprenentatge en català”*.

Segons s'especifica en el Document per a la organització i gestió dels centres (Departament d'Ensenyament, 2021), l'aula d'acollida és de caràcter obert pel que l'alumne/a s'hi pot incorporar en qualsevol moment del curs i al llarg d'un període que no es recomana superi els 2 anys. La distribució i organització dels i les alumnes dependrà de les necessitats que presentin i de la cultura del centre, tot i que no es recomana treballar en grups de més de 12 alumnes. Pel que fa als i/o les docents que intervenen a l'aula d'acollida, s'assigna un tutor/a responsable que preferentment tingui una destinació fixa al centre i tingui acreditat el perfil d'immersió i suport lingüístic. També correspon als tutors i les tutores d'aula d'acollida coordinar-se amb els tutors i les tutores de l'alumnat, els equips docents o altres professionals del centre que es considerin oportuns per fer el seguiment de l'alumnat, garantir el traspàs d'informació, planificar actuacions o col·laborar en el procés d'avaluació. N'és un exemple la participació a la comissió d'atenció a la diversitat (CAD) on col·labora amb un/a representant de l'equip directiu, l'orientador/a educatiu/va del centre, el o la professional de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP), representants dels equips docents, entre d'altres. Així, convé afegir que la figura del tutor o tutora d'aula d'acollida és la de referència per a l'alumne nouvingut, però és responsabilitat de tota la comunitat escolar vetllar per la integració de tot l'alumnat.

En relació a la metodologia de l'aula d'acollida, el mateix Document per a la organització i la gestió dels centres refereix que: *“ha de tenir en compte l'organització dels aprenentatges de manera globalitzada, l'existència d'activitats funcionals, el foment del treball cooperatiu i l'establiment de relacions personals positives, sempre tenint com a punt de referència ajudar els alumnes a accedir als currículums de totes les matèries en les millors condicions possibles”*. En aquest sentit, veiem com no hi ha un únic model d'aula d'acollida, sinó que cada centre ha d'aplicar les estratègies organitzatives i metodològiques que millor s'adaptin a la seva realitat (Mayansi i Sánchez, 2016), en funció de les

---

³ Per a més informació vegeu: <http://www.xtec.cat/serveis/eap/e3900133/pdf/cohesio.pdf>

característiques de l'alumnat nouvingut.

Tot i que en el plantejament normatiu del Departament d'Ensenyament, l'ús i sentit de l'aula d'acollida sigui en primer lloc el de que l'alumne/a "es senti ben atès i valorat en els aspectes emocionals" es considera en el marc d'aquesta recerca que la urgència per a l'adquisició i el coneixement del català, així com la necessitat d'accés al currículum acadèmic, acaben deixant en un segon lloc l'atenció emocional, fent de l'aula d'acollida, més que d'un espai "d'acollida", valgui la redundància, el d'un espai d'immersió lingüística intensiu per l'adaptació al ritme curricular de l'aula. N'és una evidència quan a l'avaluació trimestral de les aules d'acollida de secundària, proposada pel Departament d'Educació, per valorar el grau d'assoliment dels objectius referents a la inclusió escolar i a l'aprenentatge, és contemplan les variables: procés d'adquisició de la llengua, integració de l'alumne/a i el progrés en les diferents àrees cursades. Si ens fixem en els instruments d'avaluació pel que fa a la variable de la integració de l'alumne, que podria ser la més propera a l'atenció a les necessitats emocionals, trobem dues enquestes: una relativa al procés d'adaptació de l'alumne i l'altra referent a la integració escolar. Aquestes enquestes⁴ recullen valoracions tan dels tutors/es de l'aula d'acollida com dels tutors/es de l'aula ordinària, així com del propi alumnat nouvingut, sobre la seva percepció envers l'adaptació al medi escolar o la convivència i relació entre iguals i els adults. En cap cas s'explora del treball dut a terme pel que fa a l'atenció de les seves necessitats emocionals fruit del procés migratori.

N'és un altre exemple la formació del professorat d'aula d'acollida, que des del Departament d'Educació només es recomana que tinguin domini de les tecnologies de la informació i la comunicació, i preferentment un perfil d'immersió i suport lingüístic, tal i com s'ha esmenat anteriorment. Des de la perspectiva d'aquesta investigació, es considera imprescindible que els i les docents d'aula d'acollida disposin de formació en l'atenció i acompanyament emocional de l'alumnat.

Per acabar, i tenint en compte el model d'integració cultural de Carreras (2004) es percep com el plantejament de les aules d'acollida aposta més per un model d'adopció i assimilació de la cultura dominant del nou país, que no pas per la integració, a parts iguals, dels aspectes culturals de la societat d'origen i de la societat receptora de l'alumne/a nouvingut/da; una aposta que fomentaria el diàleg, el contacte i l'intercanvi mutu d'hàbits culturals dins la comunitat educativa.

3.2.- Variables que intervenen en el procés migratori i conseqüències psicopatològiques

Les causes que motiven la migració poden ser molt variades i en funció de la situació de vulnerabilitat de la que parteixin les persones immigrants, implicarà més tensions i dificultats (Achotegui, 2017). Cal diferenciar entre les causes de la migració la de les persones refugiades, que es veuen obligades a fugir del seu país per salvar les seves vides o preservar la seva llibertat de conflictes armats i guerres, crisis climàtiques, per la violència als carrers o per persecucions per motius d'identitat sexual, opinions polítiques o creences religioses, entre d'altres

---

⁴ Més informació a: <http://www.xtec.cat/web/projectes/alumnatnou/avaluacio/acollida>

(ACNUR, 2016).

Les condicions en les que té lloc el viatge migratori, des del país d'origen al de destí, també poden ser molt variades, i es veuran principalment afectades segons l'estatus regular o irregular en que es produeixi (OACDH, 2016). Així per exemple, en els casos d'irregularitat s'augmenta el risc d'acabar en mans de traficants i màfies, realitzar viatges més perillosos, insegurs o físicament esgotadors, o de prolongar-se el temps de trànsit entre països. Una altra condició del viatge que cal tenir en compte, en el cas d'infants, és la de si viatgen sols o en companyia de la seva família o cuidadors/es.

No obstant, quan parlem de migració el primer que ens ve al cap és la paraula «dol», entès com una pèrdua o separació de tot allò que l'emigrant deixa enrere. Joseba Achotegui (1999), psiquiatra i referent per la seva llarga trajectòria dedicada a l'atenció i investigació a immigrants i refugiats, ha descrit fins a 7 dols migratoris:

1. Dol per la família i amistats
2. Dol per la llengua
3. Dol per la cultura
4. Dol per la terra
5. Dol per l'estatus social
6. Dol pel contacte amb el grup ètnic de pertinença
7. Dol pels riscos físics

Així, tot i que la migració pugui ser una solució a un problema, perquè es marxa buscant noves oportunitats i una vida millor, també comporta una sèrie de dols o múltiples dols. Aquests dols, que es donen en major o menor grau en tots els processos migratoris, poden ser més difícils d'elaborar segons les condicions en les que es produeixi la immigració, donant lloc al que el mateix autor denomina com dols simples, complicats i extrems. La no elaboració del dol en aquells casos en què les condicions són tan problemàtiques que superen la capacitat d'adaptació de la persona es desencadena el síndrome del immigrant amb estrès crònic i múltiple, o Síndrome d'Ulisses (Achetegui, 2009). Algunes d'aquestes condicions problemàtiques o estressors més importants són: la separació forçada dels sers estimats, la desesperança pel fracàs del projecte migratori davant l'absència d'oportunitats al país d'acollida, la lluita per la supervivència (per l'alimentació o l'habitatge digne), la por i el terror dels viatges migratoris, les amenaces de les màfies de la detenció i expulsió, o la indefensió per falta de drets.

A més del dol migratori, s'han descrit altres variables que condicionen el procés migratori. Al document del Pla d'acollida i atenció psicoeducativa a l'alumnat nouvingut des d'un enfocament inclusiu dels centres educatius, elaborat per Torres-Blanqué (2004), l'autora descriu rigorosament algunes de les variables que poden afectar el procés d'adaptació i d'escolarització de l'alumnat nouvingut. L'autora classifica aquestes variables en tres grans blocs:

- Personals (àmbit emocional-psicològic)
- Familiars (àmbit sociocultural)
- Escolars (àmbit pedagògic)

En l'àmbit personal s'inclouen totes les experiències personals significatives abans i després de la immigració, la superació o no del procés de dol viscut, el

procés d'adaptació al país i a l'escola, les expectatives de tornada al país d'origen o el grau d'arrelament a la societat d'acollida, les diferències en les expectatives de rol de gènere en el nucli familiar d'origen vers l'actual, els codis de vestimenta, la religió, etc. La dieta i els hàbits alimentaris també formen part de les variables personals que interfereixen en el procés d'adaptació.

Relatiu als aspectes familiars, l'autora assenyala les diferències del medi rural o urbà en la procedència i arribada de la família, així com la professió del pare i la mare, les condicions de vida en el país d'origen o les causes de la migració. La reunificació familiar en el país d'acollida o per contra la ruptura i separació familiar entre el país d'origen i el de destí (o la repartició familiar entre diversos destins) són altres variables determinants en el procés d'adaptació.

Pel que fa a les variables escolars, cal tenir en compte la situació escolar en el país d'origen, el nivell d'aprenentatges adquirits, el funcionament del sistema educatiu del país d'origen o el coneixement que tingui de les noves llengües.

En termes generals, com més similar sigui el sistema educatiu del país de procedència amb el sistema educatiu d'aquí, així com menys distància cultural i lingüística hi hagi entre ambdós països, més fàcil serà el procés d'adaptació i escolarització d'aquest alumnat.

Pocs anys abans, Essombra (2002) ja havia reportat una classificació similar en quan a les principals variables que condicionen el procés d'acollida, i específicament de l'alumnat i que classifica en: variables sociològiques, variables pedagògiques i variables psicològiques.

Si ens centrem les variables d'àmbit pedagògic segons Essombra (2002) o escolars segons Torres-Blanqué (2004), convé afegir el que Ahotegui (1999) anomena dol pel fracàs escolar. Aquest dol es produeix per exemple davant el sentiment de frustració de l'alumne/a nouvingut/da de no seguir el mateix ritme que la resta de companys i companyes, o davant les exigències per adquirir una nova llengua (o més d'una com és el cas de Catalunya) envers les dificultats en les habilitats lingüístiques que pugui presentar. També es potencia aquest dol en aquells/es alumnes que es veuen evocats i evocades a abandonar precoçment els estudis per incorporar-se al món laboral davant la falta d'ingressos de la família. Aquestes diferències socioeconòmiques respecte els companys i companyes, també sol generar una inferioritat de condicions entre l'alumne/a nouvingut i la resta.

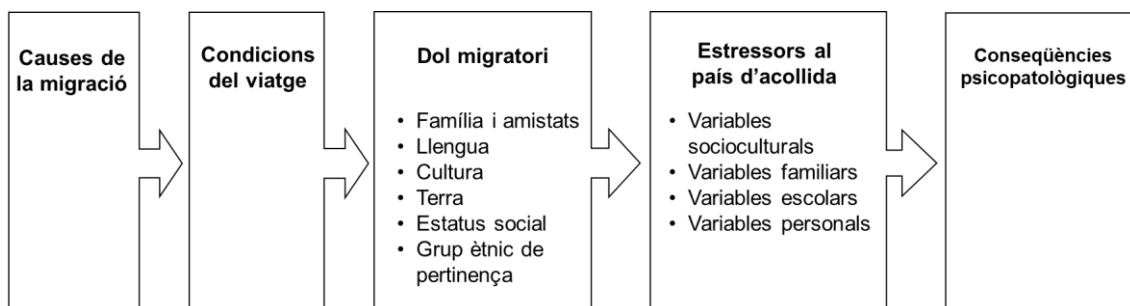
En el cas dels i les adolescents, cal considerar que es troben en un moment vital en què les relacions amb el grup d'iguals pren protagonisme, i sovint, han perdut bona part dels seus vincles emocionals i relacionals; un cop aquí no troben acceptació en el seu grup d'iguals per raons de cultura, llengua, etc. o tenen dificultats per establir nous vincles. De fet, es troben s'enfronten a codis, pautes culturals, idiomes, religió, etc. molt diferents als que estan acostumats i en conseqüència, això els provoca una pèrdua de sentit i d'identitat que els porta a redefinir-se i tornar a crear aquesta identitat (Trillo, 2009). Les dificultats en la construcció de la seva pròpia identitat, les baixes expectatives d'èxit acadèmic i professional o la manca de sentiment de pertinença al centre, són alguns dels principals factors de risc que obstaculitzen el desenvolupament personal de l'alumne migrant (Departament d'Educació, 2016).

D'altra banda, tal i com afirma Estesó (2006), a l'arribada al nou país receptor comencen a actuar una sèrie de factors que augmenten la vulnerabilitat psicosocial de la persona. Aquests factors tenen a veure amb la realitat econòmica, social i política del nou territori, que produeixen en la majoria

d'immigrants un retrocés a nivell d'estatus social tal i de drets tal com s'ha assenyalat anteriorment. La majoria d'immigrants retrocedeixen a nivell d'estatus social en arribar al nou país, podent produir-se un fracàs pel projecte migratori. Les excessives expectatives econòmiques i laborals topen amb la realitat, i les millors condicions de vida no es donen sempre de forma immediata. De fet, la majoria de les vegades es troben amb una situació de desinformació, atur i desemparament, que augmenta el risc d'exclusió social i rebuig per part de la població autòctona (Páez, 2015). La situació administrativa irregular, la dificultat per accedir a serveis socio-sanitaris, la subocupació en activitats de risc, els deutes al país d'origen, les condicions d'habitatge inadequades (sense residència fixa, cohabitació forçosa o els desnonaments), el racisme o la xenofòbia, són altres variables del nou context que augmenten la vulnerabilitat psicosocial.

En aquesta línia, segons Achotegui (1975) emigrar constitueix un factor de risc des de la perspectiva de la salut mental per l'increment de l'estrès que suposa. Per L. i R. Grinberg (1984 *“La migració és una experiència potencialment traumàtica caracteritzada per fets traumàtics parcials i configura a la vegada una situació de crisi”*). En aquesta línia, el Síndrome d'Ulisses presenta una àmplia simptomatologia psicològica de l'àrea depressiva (tristeses, plor, culpa, idees de mort), ansiosa (tensió, nerviosisme, preocupacions excessives, irritabilitat, insomni), o de les somatitzacions (cefalees o fatiga), així com expressar-se amb diferents crisis emocionals i/o conductuals (Achotegui, 2009). Hi ha autors que diferencien l'estrès aculturatiu, entès com un tipus particular d'estrès en el que els estressors tenen el seu origen en el procés d'aculturació degut a l'esforç d'adaptació que implica (Berry, 1997); o refereixen dins la simptomatologia psicopatològica dels i les immigrants, el trastorn per estrès posttraumàtic, sobretot en aquells que no tenen una situació regularitzada, degut a les situacions difícils que han pogut viure al seu país, durant el desplaçament entre fronteres, al no trobar feina o un habitatge al país d'acollida, entre altres moments difícils del procés migratori (Páez, 2015). Finalment, estudis assenyalen que els fills i les filles dels i les immigrants tenen un major índex de trastorn mental que els seus propis pares i mares, davant l'ambivalència de créixer entre dues cultures en conflicte – la del país d'origen i la del país d'acollida–, i per les conseqüències de l'estrès que viu la seva família (Achotegui, 2017).

Tota aquesta informació es veu resumida a continuació en la figura 1:

Figura 1: Variables que intervenen en el procés migratori i conseqüències psicopatològiques.

Font: Elaboració pròpia

4. DISSENY DE LA RECERCA

La present investigació opta per una metodologia quantitativa del tipus enquesta que té per objectiu descriure i comprendre el comportament, les actituds, les percepcions o les pràctiques d'una determinada població en relació amb l'objecte d'estudi seleccionat (Rodríguez-Gómez, 2008), essent un dels objectius habituals en els estudis desenvolupats en l'àmbit educatiu.

En aquest sentit, es planteja descriure la percepció de l'alumnat nouvingut i dels i les docents sobre l'atenció emocional que s'ofereix a les aules d'acollida de secundària, de manera que s'observa una situació ja existent sense modificar-la (Hernández, Fernández i Baptista, 2014) i on el control de l'investigador és menor. Es tracta d'una investigació no experimental o *ex-post-facto* on la variable independent de l'estudi, l'atenció emocional, no és manipulable. Una avantatge d'aquest disseny, tal i com assenyalen Latorre, Rincón i Arnal (2003) és que presenta una major validesa externa, i respon al criteri de rigor metodològic d'aplicabilitat (Rincón et al., 1995).

Així mateix, l'estudi opta per generar noves dades a través de la recollida d'informació dels i les participants amb l'administració de dos qüestionaris. Donat que la informació es recull en un moment determinat i d'un mateix grup d'individus es tracta d'un estudi transversal (Rodríguez-Gómez, 2008).

5. TÈCNiques I INSTRUMENTS

En el marc de la metodologia d'enquestes s'han elaborat dos qüestionaris a través de l'eina digital *google forms*, un per a alumnes i un per a docents d'aula d'acollida (veure annex 3). Ambdós qüestionaris comparteixen alguns ítems i avaluen variables similars de cada grup de la mostra. En total consten de 14 preguntes cadascun, 6 que recullen informació sociodemogràfica dels i les alumnes, 5 en el cas dels i les docents; i les 8 i 9 preguntes restants, respectivament, recullen informació específica dels objectius de la recerca. Les preguntes combinen opcions de resposta oberta i tancada del tipus dicotòmica de "sí" o "no", d'escala tipus likert de l'1 al 10 o multi resposta. A l'inici dels qüestionaris es fa una breu presentació de l'estudi i la seva finalitat, així com es sol·licita el consentiment informat per participar.

La taula 1 mostra la relació entre els objectius de l'estudi i els ítems d'ambdós qüestionaris que pretenen obtenir la informació pertinent.

Objectius	Qüestionari	Ítems
Explorar si a les aules d'acollida s'atenen les necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut	Alumnes Docents	9 i 10 7 i 8
Explorar la dificultat percebuda del procés migratori i la presència de símptomes psicopatològics en l'alumnat nouvingut	Alumnes	5 i 12
Conèixer els aspectes emocionals que els agradaria treballar a l'aula d'acollida	Alumnes	11
Explorar el coneixement de la simptomatologia psicopatològica del procés migratori	Docents	10 i 11
Conèixer quines necessitats emocionals detecten en l'alumnat nouvingut a l'aula d'acollida i si consideren que disposen de la formació necessària per atendre-les	Docents	9
Explorar el nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida	Alumnes Docents	13 i 14 13 i 14

Taula 1: Relació entre els objectius de l'estudi i els ítems dels qüestionaris.

Font: Elaboració pròpia.

Alguns avantatges de les enquestes, és la possibilitat d'accedir a un gran nombre de persones amb un cost relativament baix i generar dades estandarditzades i quantificables. No obstant, una desavantatge d'aquesta tècnica és que només podem recollir dades sobre allò que l'investigador ha previst inicialment (Rodríguez-Gómez, 2008).

6. ASPECTES ÈTICS

Les consideracions ètiques de l'estudi es recullen en el full d'informació i de consentiment informat entregats a cada participant.

La finalitat del consentiment informat és garantir que les persones que participin en la recerca ho facin sempre de manera lliure i voluntària (Universitat Pompeu Fabra, 2021).

En el full d'informació, recollit en la capçalera dels qüestionaris, es fa una breu presentació de l'estudi i la finalitat que persegueix. Seguidament, es garanteix l'ús adequat de les dades i de la informació obtinguda, tot preservant el principi de privacitat i anonimat. En aquest full informatiu, també es sol·licita la sinceritat dels i les participants en les respostes, així com evitar deixar respostes en blanc. Finalment, s'informa del temps de durada estimat en respondre el qüestionari i s'agraeix la seva contribució en la recerca.

En la secció del consentiment informat, el o la participant confirma que ha llegit i rebut la informació suficient de l'estudi i dona el seu consentiment per participar-hi. En 9 casos, al tractar-se d'alumnes menors de 14 anys, a més del seu consentiment informat, es va sol·licitar el consentiment als seus pares i mares. Per acabar, també s'expressa el dret que té la persona a retirar-se de l'estudi en tot moment, refutant el consentiment informat prestat. En aquest sentit, s'ofereix un email de contacte del personal investigador al qui adreçar-se en cas de voler retirar-se de l'estudi o per a fer altres consultes relatives a l'estudi.

Així mateix, al llarg de tot el treball de camp s'ha mantingut una actitud responsable i empàtica davant totes les persones que han participat en la investigació. Especialment, amb aquells/es alumnes nous/noves que s'han enquestat i observat de forma presencial durant l'aplicació del qüestionari, i que, sense conèixer el personal investigador en molts casos, han accedit a participar a l'estudi, responnent les preguntes pertinents i compartint informació personal de les seves vides. En aquest sentit, s'ha vetllat per preservar els principis ètics en les relacions amb els subjectes establerts per Gutiérrez et al. 2005 citats pel Departament d'Ensenyament (2018) de: respecte a la persona, protagonisme de la persona, honestat i confidencialitat.

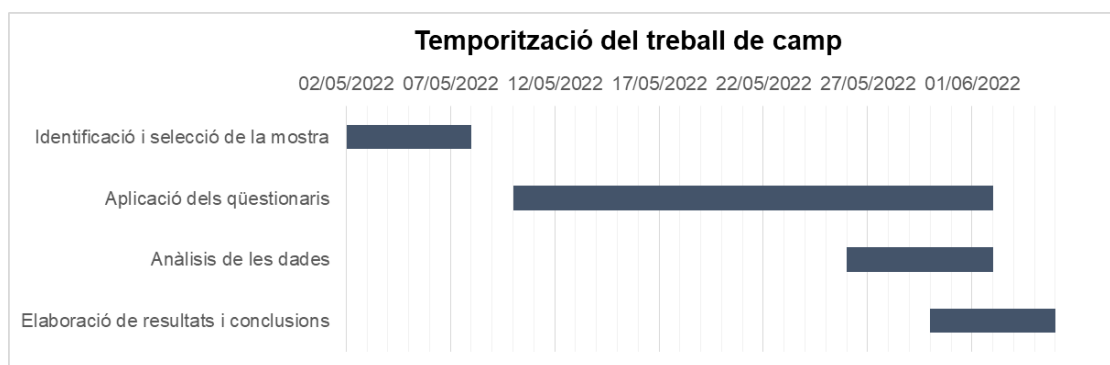
7. PLANIFICACIÓ I IMPLEMENTACIÓ DEL TREBALL DE CAMP

7.1.- Temporització

El treball de camp realitzat en la present investigació consta de quatre fases:

- Identificació i selecció de la mostra
- Aplicació dels qüestionaris
- Anàlisi de les dades
- Elaboració de resultats i conclusions

En la figura 2 es mostra un diagrama de Gantt amb els moments d'inici i final de cada una d'aquestes fases del treball de camp.

Figura 2: Diagrama de Gantt del treball de camp

Font: Elaboració pròpia

7.2.- Identificació i selecció de la mostra

Aquest estudi utilitza una tècnica de mostreig no probabilístic en el qual la selecció de la mostra no parteix del principi d'equiprobabilitat, segons el qual tots els subjectes de la població tenen les mateixes probabilitats de formar part de la mostra (Rodríguez-Gómez, 2008), sinó que utilitza un mostreig no probabilístic del tipus causal o per accessibilitat i de bola de neu.

Segons el criteri d'accessibilitat, i en una fase inicial del mostreig, la selecció de l'alumnat i dels i les docents es realitza d'acord amb els objectius de l'estudi i en funció de la facilitat d'accés per part del personal investigador, el que anomenem "mostres de conveniència" (Valero, 2018). No obstant, en una segona fase de l'estudi, i per tal d'ampliar la mostra, s'utilitza el criteri de bola de neu, en que diversos participants clau informen de l'estudi a altres possibles participants que també s'aniran afegint a la mostra, de forma que aquesta s'anirà ampliant fins a arribar a un número desitjat de participants (Rodríguez-Gómez, 2018; Hernández et al., 2014). Aquest criteri es segueix especialment per al grup de docents de la mostra, mentre que el criteri d'accessibilitat s'utilitza més per al grup d'alumnes. L'únic criteri d'inclusió establert per a participar en l'estudi és el d'haver estat o estar en el moment de la investigació en una aula d'acollida de secundària de Catalunya. Un dels participants del grup d'alumnes es va haver d'excloure de l'estudi perquè va respondre el qüestionari en relació a una aula d'acollida d'educació primària on havia participat anteriorment.

Els i les participants no van rebre cap compensació per participar en l'estudi, i a totes les persones que se'ls va proposar l'estudi, van acceptar participar-hi i cap va abandonar abans de concloure'l.

La mostra final és de 52 participants: 30 alumnes i 22 docents d'aules d'acollida de 18 centres educatius de secundària de Catalunya.

Les taules 2, 3 i 4 reflecteixen les característiques de la mostra i dels centres educatius amb aula d'acollida que configuren l'estudi:

Taula 2 Característiques sociodemogràfiques de l'alumnat nouvingut (n= 30)	
Gènere	
Dona	12 (40%)
Home	18 (60%)
No-binari/binària	0 (0%)
Edat	
Mitjana (Dt)	14.3 (1.4)
Rang	5
Nacionalitat⁵	
Centre Amèrica	7 (23%)
Llatinoamèrica	14 (47%)
Àfrica	4 (13%)
Europa	1 (3%)
Àsia	4 (13 %)
Mesos des de l'arribada a Catalunya	
0-12	13 (43%)
12-24	5 (17%)
+24	12 (40%)
Curs acadèmic	
1r ESO	3 (10%)
2n ESO	9 (30%)
3r ESO	7 (23%)
4rt ESO	11 (37%)
Mesos a l'aula d'acollida	
0-6	9 (30%)
6-12	6 (20%)
12-24	15 (50%)

Taula 2: Característiques sociodemogràfiques de l'alumnat nouvingut

Font: Elaboració pròpia

⁵ Per consultar els països d'origen de l'alumnat nouvingut vegeu l'annex 2.

Taula 3	
Característiques sociodemogràfiques dels i les docents (n= 22)	
Gènere	
Dona	17 (77%)
Home	5 (23%)
No-binari/binària	0 (0%)
Edat	
Mitjana (Dt)	39.7 (12.5)
Rang	38
Nacionalitat	
Espanyola/Catalana	22 (100%)
Formació acadèmica	
Psicologia/pedagogia	6 (27%)
No psicologia/pedagogia	16 (73%)
Temps a l'aula d'acollida	
1>2 anys	15 (68%)
3>4 anys	4 (18%)
5< anys	3 (14%)

Taula 3: Característiques sociodemogràfiques dels i les docents d'aula d'acollida

Font: Elaboració pròpia

Taula 4	
Característiques sociodemogràfiques dels centres educatius amb aula d'acollida (n=18)	
Comarca i població del centre educatiu	
Barcelonès	8 (36%)
Barcelona	7 (%)
Santa Coloma de Gramenet	1 (%)
Baix Llobregat	5 (23%)
Abrera	1 (5%)
Cornellà de Llobregat	1 (5%)
Esplugues de Llobregat	1 (5%)
Sant Boi de Llobregat	1 (5%)
Vallés Occidental	1 (5%)
Rubí	1 (5%)
Maresme	1 (5%)
Masnou	1 (5%)
Baix Empordà	1 (5%)
Palafrugell	1 (5%)
Anoia	1 (5%)
Piera	1 (5%)
Segrià	1 (5%)
Lleida	1 (5%)
Titularitat del centre educatiu	
Públic	20 (91%)
Concertat	2 (9%)

Taula 4: Característiques sociodemogràfiques dels centres educatius amb aula d'acollida

Font: Elaboració pròpia

7.3.- Recollida de dades

Els qüestionaris es van digitalitzar i administrar a través de l'eina *google forms*. En els casos del mostreig per accessibilitat, generalment alumnes, el personal investigador de l'estudi s'encarregava d'administrar el qüestionari de forma presencial al centre educatiu i en un format grupal (no més de tres alumnes per grup). Aquest procediment, tot i que exigeix un cost de temps i recursos més elevat, garanteix que els i les participants comprenguin la totalitat de les preguntes del qüestionari i es puguin resoldre dubtes en cas necessari; una condició desitjable en el cas de l'alumnat, ja que el qüestionari es presenta en català. En els casos del mostreig per bola de neu, generalment docents que ho feien arribar a altres docents, el qüestionari es va respondre de forma autoadministrada. En alguna ocasió els i les docents també van aplicar el qüestionari a alumnes de forma presencial o els hi feien arribar via email.

7.4.- Anàlisi de dades

L'eina *google forms*⁶ a més de recollir les dades també ens permet analitzar-les. La plataforma emmagatzema les dades de cada participant automàticament, generant valors estadístics per a cada pregunta, podent veure els resultats de forma individual o exportar-los a una fulla de càlcul per a realitzar altres tipus d'anàlisis. En aquest sentit, les dades obtingudes eren processades automàticament per la plataforma mostrant els resultats dels qüestionaris a temps real a mesura que els i les participants els responien. D'aquesta forma s'optimitzava el temps i el cost de la recollida i anàlisi de dades.

Un cop obtingudes les dades de tots els qüestionaris es va procedir a analitzar-les a través de fulls d'Excel i aplicant estadístics descriptius com la mitjana, mediana, desviació típica, valors mínim-màxim, rang i percentatges, representats a partir de taules de freqüència i gràfiques que faciliten la visualització dels resultats. Així mateix, i per tal de determinar la relació entre variables quantitatives també es van duu a terme tests estadístics de correlació. En alguns casos, variables qualitatives es van convertir en quantitatives per a duu a termes els càlculs de correlació. En altres casos, l'anàlisi qualitativa de les preguntes obertes del qüestionari es realitza establint categories per agrupar les respostes.

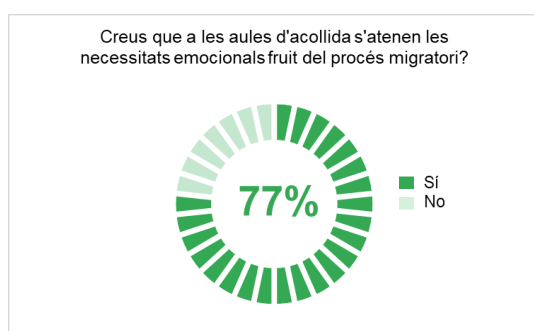
⁶ Es pot consultar més informació relativa a l'eina *google forms* a la Guia elaborada per la Universitat de Jaen:
https://www.ujaen.es/gobierno/victinf/sites/gobierno_victinf/files/uploads/GForms-Test-de-evaluacion.pdf

8. RESULTATS DEL PROCÉS D'ANÀLISI

8.1.- Resultats en relació a l'objectiu general de l'estudi

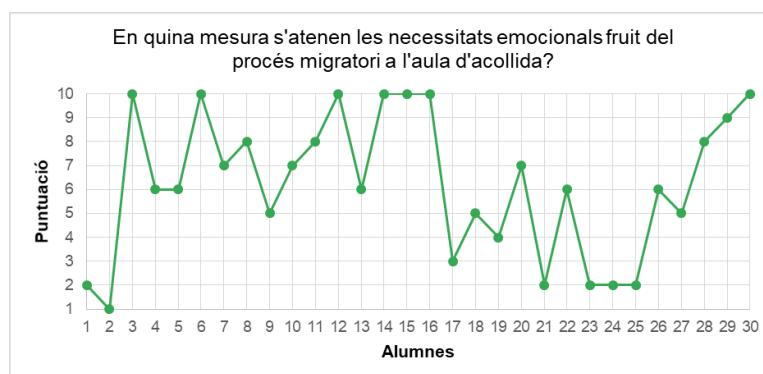
L'objectiu general d'aquest treball és **conèixer si en les aules d'acollida de secundària de Catalunya s'atenen les necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut fruit del procés migratori**. Aquesta pregunta s'ha fet directament a alumnes i docents que participaven en el moment de la investigació en una aula d'acollida o que hi havien participat anteriorment, i que correspon als ítems 9 i 7 dels qüestionaris respectius.

Tal i com es pot veure a la gràfica 2, 23 dels i les alumnes, equivalent a un 77% del total, considera que sí que s'atenen les necessitats emocionals fruit del procés migratori a l'aula d'acollida, mentre que 7 alumnes, un 33%, considera que no s'atenen.

Gràfica 2: Percepció de l'atenció emocional rebuda a l'aula d'acollida per part de l'alumnat nouvingut.
Font: elaboració pròpia.

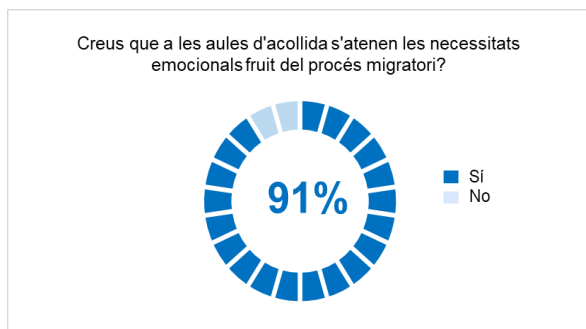
Quan preguntem específicament, en quina mesura consideren que s'atenen les necessitats emocionals fruit del procés migratori, en una escala de l'1 al 10, essent 1 molt poc i 10 molt, la mitjana aritmètica de les puntuacions obtingudes és de $\bar{X}=6.2$, amb una desviació típica de $Dt=2.9$ i un rang de $R=9$. Tal i com també es pot observar en la gràfica 3, la percepció de l'alumnat és molt variada, així, mentre hi ha alumnes que consideren que s'ofereix molta atenció emocional, n'hi ha d'altres que consideren que s'ofereix molt poca.

Gràfica 3: Percepció del grau d'atenció emocional rebuda a l'aula d'acollida per part de l'alumnat nouvingut.
Font: elaboració pròpia.

Pel que fa al mateix objectiu general en relació als i les docents, tal i com es pot veure en la gràfica 4, 20 docents, un 91%, considera que sí que s'atenen les

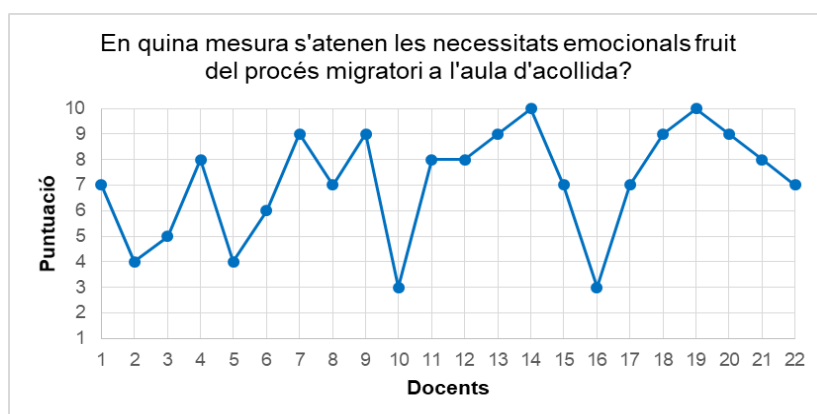
necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut a les aules d'acollida, mentre que 2 docents, un 9%, considera que no s'atenen.

Gràfica 4: Percepció de l'atenció emocional ofertada a l'aula d'acollida per part dels i les docents.

Font: elaboració pròpia.

Quan s'explora en quina mesura consideren que s'atenen les necessitats emocionals, en una escala de l'1 al 10, essent 1 molt poc i 10 molt, la mitjana aritmètica de les puntuacions obtingudes és de $\bar{X}=6.7$, la desviació típica de $Dt=2.1$, i un rang de $R=7$. Així, tal i com es pot observar en la gràfica 5, s'aprecien diferències en quan a la percepció de l'atenció emocional ofertada entre els i les docents. N'és un exemple que cinc docents puntuïn aquesta pregunta, corresponent a l'ítem 8 del qüestionari, amb valors de 5 o inferiors, mentre que set la puntuen amb valors d'entre 9 i 10.

Gràfica 5: Percepció del grau d'atenció emocional ofertada a l'aula d'acollida per part dels i les docents.

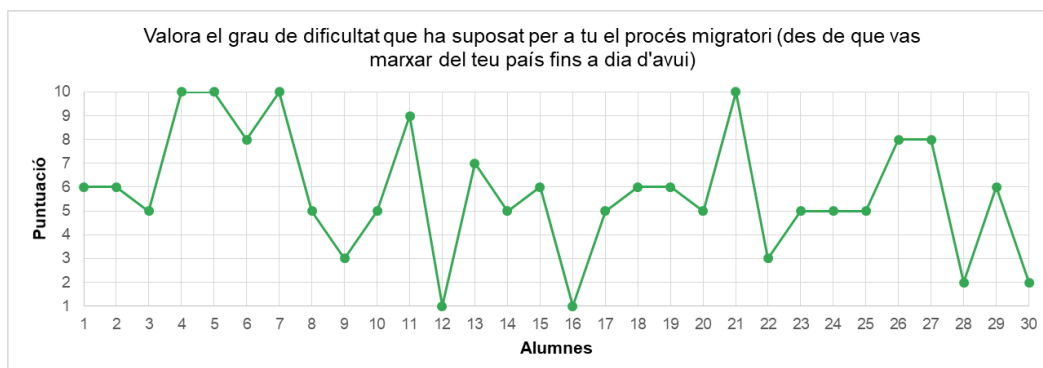
Font: elaboració pròpia.

8.2.- Resultats en relació als objectius específics de l'alumnat d'aula d'acollida

En relació als objectius específics de l'alumnat d'aula d'acollida es proposa en primer lloc **explorar el grau de dificultat que ha suposat procés migratori i la presència de simptomatologia psicopatològica.**

Tal i com s'observa en la gràfica 6, quan explorem quina és la seva percepció vers les dificultats derivades del seu procés migratori, en una escala de l'1 al 10, essent 1 molt poca dificultat i 10 molta dificultat, recollit en l'ítem 5 del qüestionari, la mitjana aritmètica de les puntuacions obtingudes és de $\bar{X}=5.8$, una desviació

típica de $Dt=2.5$, i un rang de $R=9$. L'amplitud del rang posa de manifest la varietat de percepcions entre l'alumnat en aquesta pregunta. Així, mentre un 27% de l'alumnat valora amb molta dificultat el seu procés migratori, aportant puntuacions d'entre 8 i 10 en la pregunta, un 20% en canvi valora com molt fàcil el seu procés migratori, aportant puntuacions molt baixes entre 1 i 3.

Gràfica 6: Dificultat percebuda del procés migratori per part de l'alumnat nouvingut.

Font: elaboració pròpia.

En calcular una possible correlació entre la dificultat percebuda del procés migratori i el temps d'arribada a Catalunya, no s'obté una correlació significativa ($r=-0.08$), tot i que s'observa una tendència negativa, pel que els i les participants que perceben més difícil el procés migratori són els que fa menys temps que han arribat a Catalunya.

En relació a la presència de símptomes psicopatològics entre l'alumnat nouvingut derivats del procés migratori, els i les participants responien a aquesta pregunta, corresponent a l'ítem 12 del qüestionari, amb múltiples opcions de resposta tancada referents als principals símptomes clínics descrits per Achotegui (2009) en la població immigrant, i esmenats anteriorment.

La taula 5 mostra la freqüència d'aquests símptomes amb els que s'ha identificat la mostra, sent els que obtenen una puntuació més alta el nerviosisme i la tristesa, entre d'altres no especificats; seguits de l'insomni, les cefalees, les preocupacions excessives i la fatiga; i en una menor freqüència, sentiments de por, ràbia o irritabilitat. No s'observa en cap participant la presència de sentiments de culpa, i en un sol cas idees de mort. Convé afegir que no hi ha cap participant que no referís cap símptoma, i que de mitjana responien amb la presència de tres o més símptomes viscuts.

En calcular una possible relació entre la dificultat percebuda del procés migratori i la quantitat de símptomes psicopatològics en l'alumnat, els resultats no s'obté una correlació suficientment significativa ($r=0.30$), tot i que s'aprecia una tendència en favor d'aquesta correlació. Això es podria explicar per la vivència intensa d'un o poc més d'un símptoma, en contra de percebre molts símptomes amb el mateix grau d'intensitat.

	Freqüència de simptomatologia psicopatològica	
	f	%
Àrea depressiva		
Tristesa	14	47%
Por	4	13%
Culpa	0	0%
Idees de mort	1	3%
Àrea ansiosa		
Ràbia	4	13%
Nerviosisme	15	50%
Insomni	10	33%
Irritabilitat	3	10%
Preocupacions excessives	8	27%
Àrea somatitzacions		
Cefalees (mal de cap)	9	30%
Fatiga	7	23%
Altres	15	50%

Taula 5: Freqüència de símptomes psicopatològics fruit del procés migratori percebuda per l'alumnat nouvingut.

Font: elaboració pròpia.

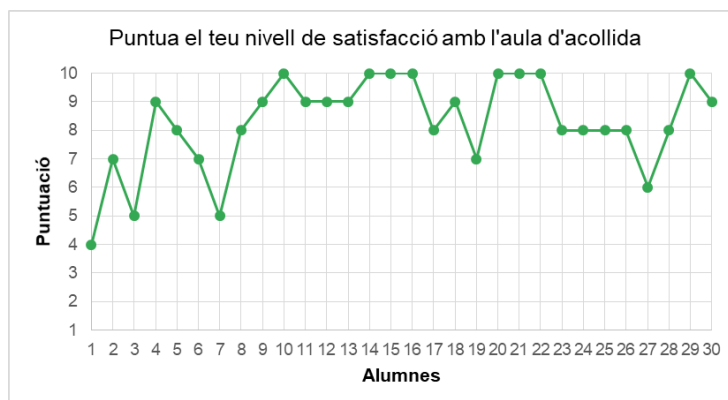
El segon objectiu específic de l'alumnat nouvingut plantejat consisteix en **conèixer quins aspectes emocionals els agradaria treballar a l'aula d'acollida**.

Aquesta qüestió es recull en l'ítem 11 del qüestionari, on s'ofereix la possibilitat de compartir quins aspectes emocionals els agradaria treballar (o ja han treballat) a l'aula d'acollida, amb tipus de resposta oberta. Algunes dels aspectes compartits van ser *“me gustaria poder hablar sobre como me siento, lo mucho que me ha costado venir aca y como estoy aprendiendo a acoplarme es difícil pero lo intento”*, *“me gustaria hablar de como me siento al haber dado vuelta a mi vida de una para otra”*, *“dol per la separació de la família”*, *“es podria parlar més de com és la transició entre països”*, *“el trabajo de explicar la cultura de mi país”*, *“sobre el futur que té tot això”*, etc. En l'annex 4 es poden consultar totes les respostes obtingudes.

Finalment, el darrer objectiu específic de l'alumnat nouvingut consisteix en **explorar el nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida**.

Al preguntar específicament el nivell de satisfacció vers l'aula d'acollida en una escala d'1 a 10, essent 1 molt poc satisfactori i 10 molt satisfactori, recollit en l'ítem 13 del qüestionari, s'obté una puntuació mitjana de $\bar{X}=8.3$, una desviació típica de $Dt=1.6$ i un rang de $R=6$. Una dada representativa d'aquests resultats és que un 47% de la mostra ha puntuat amb valors d'entre 9 i 10 el seu nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida. Les puntuacions obtingudes de cada alumne en relació a aquesta pregunta es mostren en la gràfica 7.

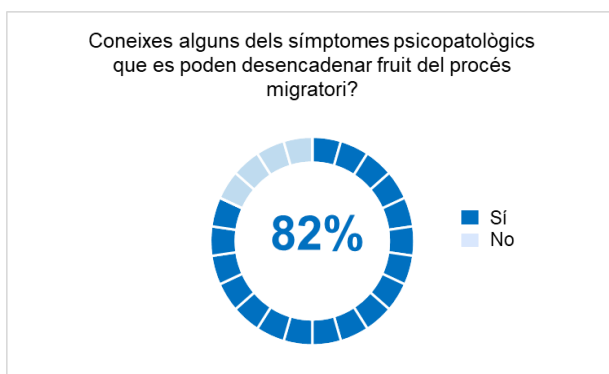
Gràfica 7: Nivell de satisfacció de l'alumnat nouvingut amb l'aula d'acollida
Font: Elaboració pròpia

Per explorar més detalladament aquesta qüestió, en l'ítem 14 del qüestionari, s'ofereix la possibilitat de compartir reflexions personals sobre la pròpia experiència a l'aula d'acollida a través de respostes obertes. Algunes de les reflexions compartides van ser aquestes: *“a l'aula d'acollida sento que em puc desenvolupar millor, tinc molta confiança amb la professora”*; *“me gustó mucho cuando llegué fueron muy amables y tuvieron mucha consideración en la forma en la que me sentía”*; *“he après moltes coses que no sabia a l'aula d'acollida i m'ha agradat molt”*; *“m'agrada la idea de que compartim amb gent d'altres països per conèixer-nos tot i no quedar-nos sols”*. En l'annex 5 es pot consultar la resta de respostes.

8.2.- Resultats en relació als objectius específics dels i les docents d'aula d'acollida

El primer objectiu específic plantejat és **explorar el coneixement vers la simptomatologia psicopatològica de l'alumnat nouvingut derivada del procés migratori**.

En la pregunta 10 del qüestionari es pregunta directament als docents si coneixen o no els principals símptomes psicopatològics del procés migratori. Tal i com s'observa en la gràfica 8, 18 dels i les docents responen que sí que els coneixen, el que representa el 82% de la mostra, mentre que 4, un 18%, manifesta no tenir-ne coneixements.

Gràfica 8: Coneixement dels i les docents dels símptomes psicopatològics del procés migratori.

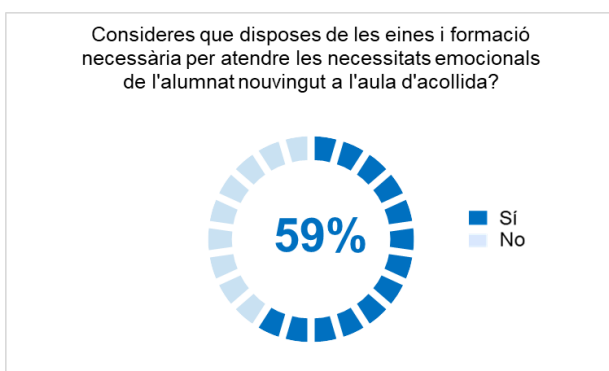
Font: elaboració pròpia.

Quan específicament s'explora quina simptomatologia coneixen, de forma oberta, en l'ítem 11 del qüestionari, els i les docents aporten dades molt similars a les recollides en la literatura. De fet, i seguint la classificació d'Achotegui (2009), explorada també amb l'alumnat, s'observa que els i les docents reporten els mateixos símptomes tan de l'àrea depressiva, com ansiosa i de les somatitzacions; així com n'incorporen de nous: *depressió, apatia, desmotivació, aïllament, desubicació, desorientació, manca de concentració i memòria, desesperança, despersonalització, desconexió, rebuig al nou entorn, ansietat, inseguretats, angoixa i conductes desadaptatives*. En l'annex 6 es poden consultar totes les respostes obtingudes.

El segon objectiu específic consisteix en **conèixer quines necessitats emocionals detecten en l'alumnat nouvingut a l'aula d'acollida i si consideren que disposen de la formació necessària per atendre-les**.

Aquest objectiu s'explora a través de l'ítem 9 del qüestionari, amb opció de resposta del tipus oberta. L'anàlisi qualitativa de les respostes d'aquest ítem ens ha permès establir les següents categories de resposta: *“empatia”, “confiança”, “sentir-se compresos”, “afecte i sentir-se estimats”, “sentir-se part d'un grup”, “seguretat”, “escolta”, “suport”, “un espai on estar tranquils”, “acompanyament en l'adaptació”, “parlar del que troben a faltar i del viatge migratori”, “sentir-se reconeguts”*. En l'annex 7 es poden consultar totes les respostes dels i les docents sobre aquesta qüestió de forma més detallada

Pel que fa a la formació dels i les docents, els resultats mostren que 13 docents, un 59%, consideren que disposen de les eines i formació necessàries per atendre les necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut, mentre que 9 participants, un 41%, considera que no disposa d'aquests recursos. Aquests resultats es poden observar en la gràfica 9.

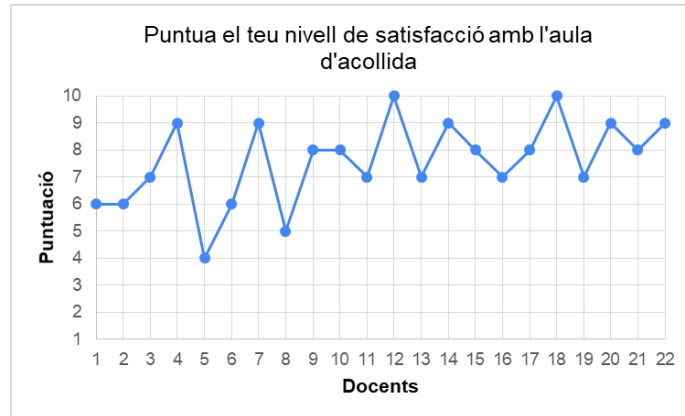

Gràfica 9: Percepció de la formació dels i les docents per atendre les necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut.

Font: elaboració pròpia.

Finalment, el darrer objectiu específic plantejat per a la mostra de docents consisteix en **explorar el nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida**.

Al preguntar específicament el nivell de satisfacció vers l'aula d'acollida en una escala d'1 a 10, essent 1 molt poc satisfactori i 10 molt satisfactori, recollit en l'ítem 13 del qüestionari, s'obté una puntuació mitjana de $\bar{X}=7.6$, una desviació típica de $Dt=1.5$ i un rang de $R=6$. Les puntuacions obtingudes de cada docent en relació a aquesta pregunta es mostren en la gràfica 10. Tal i com s'observa en la gràfica, només dos participants han puntuat amb un valor de 5 o inferior el seu nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida, respecte set participants que refereixen puntuacions amb valors de 9 i 10.

Gràfica 10: Nivell de satisfacció dels i les docents amb l'aula d'acollida
Font: Elaboració pròpia

Per explorar més detalladament aquesta qüestió, en l'ítem 14 del qüestionari, s'ofereix la possibilitat de compartir reflexions personals sobre la pròpia experiència a l'aula d'acollida a través de respostes obertes. L'anàlisi qualitativa de les respostes d'aquest ítem ens ha permès establir les següents categories de resposta: *“falta treballar l'atenció emocional”*, *“falta formació en psicologia”*, *“falten recursos per a integrar l'alumnat nouvingut”*, *“falta implicar tota la comunitat educativa en l'acollida de l'alumnat nouvingut”*, vers *“és un recurs molt valuós per integrar l'alumnat nouvingut”*. En l'annex 8 es pot consultar les respostes obtingudes de cada docent.

9. DISCUSSIÓ

Pel que fa als resultats obtinguts en relació a l'objectiu general de l'estudi, podem concloure que, en general, **tan l'alumnat com els i les docents, consideren que sí que s'atenen les necessitats emocionals fruit del procés migratori en l'espai d'aula d'acollida, però de forma moderada.** Aquets resultats doncs evidencien que encara hi ha molt de marge per a poder duu a terme intervencions psicopedagògiques d'atenció emocional a l'alumnat nouvingut en les aules d'acollida. Es poden incorporar

Pel que fa als resultats obtinguts al primer objectiu específic de l'alumnat nouvingut podem concloure que, en general, **la dificultat percebuda del procés migratori és moderada.** No obstant, **tots els i les alumnes nouvingudes presenten símptomes psicopatològics fruit del procés migratori,** tan de l'àrea depressiva, com ansiosa, com de les somatitzacions.

En quan al segon objectiu específic, es conclou que **els principals aspectes emocionals que els agradaria treballar a l'espai d'aula d'acollida als i les alumnes, fan referència al dol migratori, al procés d'adaptació al nou entorn i compartir la cultura dels seus països d'origen.** Aquestes declaracions, manifesten la importància de poder duu a terme un acompanyament emocional de les diferents àrees del procés migratori, oferint l'espai per poder compartir i sentir-se escoltats.

En quan al tercer objectiu específic, els resultats obtinguts denoten una **alta satisfacció amb les aules d'acollida per part de l'alumnat nouvingut.** Aquesta evidència posa de manifest la bona valoració que fan els i les alumnes d'aquest recurs i novament, evidència com esdevé una oportunitat per intervenir

D'altra banda, pel que fa al primer objectiu específic plantejat dels i les docents, es posa de manifest com **pràcticament tots i totes les docents coneixen alguns dels principals símptomes psicopatològics fruit del procés migratori.**

Així mateix, i en relació al segon objectiu específic, **els i les docents són capaços de detectar les necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut però gairebé la meitat considera que no disposa de la formació ni les eines suficients per atendre-les.** Aquets resultats podrien posar de relleu la manca de formació del professorat de les aules d'acollida de secundària en atenció emocional. (que el departament demani perfil psicopedagògic per atendre)

Finalment, en quan al tercer i darrer objectiu específic de l'estudi, es conclou que, al igual que l'alumnat, **els i les docents presenten una alta satisfacció amb les aules d'acollida.** No obstant, refereixen la manca de recursos i formació amb la que sovint es troben per poder oferir una bona acollida a l'alumnat nouvingut, així com manifesten la importància d'implicar tota la comunitat educativa en aquest procés d'acollida.

10. CONCLUSIONS

El plantejament d'aquest estudi ha permès obtenir les dades necessàries per donar resposta a l'objectiu general que es formulava, el de conèixer si a les aules d'acollida de secundària de Catalunya s'atenen les necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut. S'ha posat de manifest que un 77% dels i les alumnes i un 91% dels i les docents d'aules d'acollida del territori, consideren que sí que s'atenen les necessitats emocionals en aquest recurs. No obstant, la mesura en que s'atenen és força moderada. En aquest sentit, els resultats obtinguts posen de relleu l'oportunitat de realitzar una ferma aposta per l'atenció emocional en els espais d'aula d'acollida, un espai que tan l'alumnat com els i les docents valoren molt satisfactòriament, amb valors de 8.3 i 7.6 sobre 10 respectivament.

Els múltiples dols que acompanyen el procés migratori, així com les possibles adversitats durant el viatge entre el país d'origen i destí, i els obstacles o estressors amb els que es troben en el país d'acollida, són esdeveniments viscuts pels alumnes nouvinguts que impliquen una alta càrrega i intensitat emocional. Acompanyar-los en aquest procés de reelaboració de la pròpia història viscuda i oferir-los eines per afrontar els reptes del nou context també suposarà una prevenció en la salut mental d'aquests adolescents. Tal i com referia Grinberg al 1984: *“al marchar, el emigrante tiene que mantener esos vínculos porque a través de ellos se expresa su personalidad y su identidad como persona y, a la vez, para adaptarse al país de acogida, debe poner en marcha nuevos vínculos -por las nuevas relaciones que tiene que establecer en su nueva patria-, que en parte sustituirán a los que deja atrás”*. *“Por eso la elaboración del duelo constituye una parte esencial del contacto adaptativo y creativo con la realidad, que es la base del equilibrio psíquico de todo ser humano”* (Bowlby,1993).

En aquesta línia, i tal i com hem pogut veure en la mostra d'aquest estudi, el 100% dels i les alumnes nouvinguts/des presenten simptomatologia psicopatològica associada al procés migratori. La falta d'eines i formació manifesta per bona part dels i les docents, un 41%, per poder atendre aquesta simptomatologia i malestar psicològic de l'alumnat, representa una mancança de l'estructura formativa del sistema educatiu. Formar als i les docents en educació emocional o destinar el funcionament de les aules d'acollida a professionals docents formats en psicologia, com els orientadors i orientadores educatives, podria passar per ser alguna de les alternatives a aquesta mancança.

Finalment, es conclou que aquest estudi ha permès recollir nova informació d'interès tan d'alumnat com de docents per traçar noves línies d'intervenció psicopedagògica i de millora en el context de les aules d'acollida.

11. LÍNIES DE FUTUR

En primer lloc, i per tal d'obtenir resultats més representatius de la realitat de les aules d'acollida de Catalunya, i davant la pluralitat de models en la gestió i metodologia aplicades en aquest recurs, es proposa com a futura línia d'investigació ampliar la mostra i dades d'aquest estudi.

Per altra banda, aquesta recerca vol deixar palesa la necessitat d'apostar per una vertadera educació intercultural als centres educatius del nostre territori. L'èxit educatiu d'aquests alumnes depèn, en part, del plantejament inclusiu del centre i, per tant, cal avançar cap a un enfocament intercultural on siguin visibles tots els i les alumnes i es puguin sentir reconeguts (Departament d'ensenyament, 2021). Plantejar l'educació com un espai democràtic, de trobada i diàleg entre cultures, que afavoreixi la interacció, la reciprocitat i la interdependència que regeixen les relacions entre cultures en la comprensió del món; per formar ciutadans que sàpiguen conviure junts, des del respecte i la meravellosa oportunitat d'aprendre que ens brinda l'intercanvi cultural. Mai com fins ara havíem tingut aquesta accessibilitat pluricultural a les nostres aules, aprofitem l'oportunitat pedagògica d'aquesta situació per treballar valors com el diàleg, la igualtat, la diferència, l'ètica o el respecte, tot promovent l'objectiu últim de l'educació: ensenyar i aprendre a viure i conviure, formant ciutadans i ciutadanes autònomes capaces d'integrar-se en la societat canviant en què vivim. En aquest sentit, i seguint el model de Echeita i Ainscow (2011), el centre escolar hauria de vetllar per garantir la presència, la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat, així com per una inclusió que aposti per l'acollida i la participació real de tota la comunitat educativa en un clima col·laboratiu i ètic (Ainscow, 2017). Així mateix, fa falta integrar la diversitat i heterogeneïtat cultural en el perfil docent, perquè esdevinguin referents culturals per a l'alumnat nouvingut, essent una mostra i reflex de la societat, i es promogui així, un vertader sistema educatiu inclusiu.

12. BIBLIOGRAFIA

- ACNUR. (2016). *El asilo es de todos: movimientos forzosos de poblaci3n y solidaridad internacional*. Comit3 espanyol de ACNUR, Delgaci3n Andaluc3a. Recuperat el 2 de juny de 2022 a: <https://www.acnur.org/es-es/5ba256124.pdf>
- Ainscow, M. (2017). *Haciendo que las escuelas sean m3s inclusives: lecciones a partir del an3lisis de la investigaci3n internacional*. Revista de Educaci3n inclusiva, 5(1).
- Achotegui, J. (1999). Los duelos de la migraci3n: una perspectiva psicopatol3gica y psicosocial. Recuperat de <http://incedes.org.gt/Master/atxoteguisiete.pdf>
- (2017). *La inteligencia migratoria. Manual para inmigrantes en dificultades*. Ned Ediciones.
- Berry, J.W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology: An International Review*. 46(1):5-68.
- Bowlby J. (1993). La p3rdida afectiva. Tristeza y depresi3n. Paid3s Biblioteca de Psicolog3a Profunda. Barcelona.
- Carreras, F. (2004,16 de setembre). Modelos de integraci3n cultural. *La Vanguardia*.
- Catalunya. Llei 12/2009, de juliol, d'educaci3. (Quaderns de legislaci3, n3m. 82, 10-07-2009). Recuperat el 31 de maig de: https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/normativa/normativa-educacio/lec_12_2009.pdf
- Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenci3 educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, n3m. 7477, de 19 d'octubre de 2017. Recuperat de: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7477/1639866.pdf>
- Departament d'Educaci3. (2004). *Pla per a la llengua i la cohesi3 social*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Recuperat de <http://www.xtec.cat/serveis/eap/e3900133/pdf/cohesio.pdf>
- (2009). *Pla per a la llengua i la cohesi3 social. Educaci3 i conviv3ncia intercultural. Annex I. Aules d'acollida*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Recuperat el 22 de març de 2022 de http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0055/7192e6a8-1bb3-4030-b7f8-562ecd7ff933/annex1_aules_nov_09.pdf
- (2018). *Metodologia de la intervenci3 social a CFGS Integraci3 social* Institut Obert de Catalunya. ISO.M02/0.18. Recuperat el 2 de juny de:

https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Recursos/fp_iso_m02_/web/fp_iso_m02_htmlindex/index.html
https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Recursos/fp_iso_m02_/web/fp_iso_m02_htmlindex/index.html

(2020). *Estadística de l'ensenyament*. Recuperat el 8 de març de <http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/estadistiques-ensenyament/cursos-anteriors/>

(2021a). *Documents per a la organització i la gestió dels centres: currículum (curs 2021-2022)*. Recuperat el 22 de març de 2022 de: https://documents.espai.educacio.gencat.cat/IPCNormativa/DOIGC/DOIGC_Curriculum.pdf

(2021b). *Projecte de Convivència i èxit educatiu. Continguts de l'aplicació informàtica per a l'elaboració del projecte de convivència*.

Echeita, G., Ainscow, M. (2011). La educación inclusiva como derecho. Marco de referencia y pautas de acción para el desarrollo de una revolución pendiente. Congreso Iberoamericano sobre Síndrome de Down. Recuperat de: https://repositorio.uam.es/bitstream/handle/10486/661330/educacion_echeita_TEJUELO_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Echeita, G. (2006). *Educación para la inclusión o educación si exclusiones*. Madrid: Narcea.

Essomba, M.À. (2002). "Oh, benvinguts, passeu, passeu..." a *Perspectiva Escolar*, nº 266. Barcelona, Associació de Mestres Rosa Sensat, juny 2002. Recuperat el 4 de maig de 2022 de: https://www.rosasensat.org/magazines/perspectiva-escolar/266/pe_266.pdf

Esteso Mesa, R. (2006). El trabajo en exclusión social de médicos del mundo: Inmigrantes. *Trabajo Social Hoy (Monográfico: Trabajo Social e Inmigración)*. Colegio Oficial de diplomados en Trabajo Social y AA.SS. Madrid.

Grinberg, L., Grinberg, R., (1984). *Psicoanálisis de la migración y del exilio*. Madrid: Alianza Editorial.

Hernández, R; Fernández, C; Baptista, M. P. (2014). *Metodología de la investigación*. McGraw-Hill: México.

I-Chao Liu, A. Cheng Li, Kirlbride J, y Jones P. (2010). *Migration and Mental Health*, Cambridge University Press, Cambridge.

Latorre, A., Rincón, D. del, i Arnal, J. (2003). Bases metodológicas de la

investigación educativa. Barcelona: Ediciones Experiencia.

Mateo, J. (2000). La investigació ex-post-facto. A J. Mateo i C. Vidal (Ed.). Mètodes d'investigació en educació. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya

Mayans, P., i Sánchez M.J. (2016). L'acollida de l'alumnat de nacionalitat estrangera d'incorporació tardana als centres educatius d'ensenyament obligatori. Recuperat el 6 de maig de 2022 de: https://blocs.mesvilaweb.cat/wp-content/uploads/sites/1984/2016/09/Acollida_Vic.pdf

Mèlich, J. C. (2004). Escoltar el rostre de l'altre: reflexió sobre l'educació en valors ètics. Grup d'Educació en Valors, ICE, UAB.

Rincón, D. del, Arnal, J., Latorre, A., i Sans, A. (1995). Técnicas de investigación en Ciencias Sociales. Madrid: Dykinson.

Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Derechos Humanos (OACDH). (2016). *Situación de los migrantes en tránsito*. Ginebra: Suïssa. Recuperat el 2 de juny de 2022 de: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Migration/StudyMigrants/OHCHR_2016_Report-migrants-transit_SP.pdf

Ortí, F-N. (2020). L'evolució de les aules d'acollida a Catalunya. Anàlisi dels canvis produïts durant els quinze anys d'existència pel que fa als recursos, al professorat i a l'avaluació. Universitat de Vic, Màster Universitari en Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat. Vic. Recuperat el 8 de març de 2022 de: http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/6502/trealu_a2020_orti_fatimanuria_evolucio_aules_acollida.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Paéz, A. (2015). Inmigración y salud: consecuencias del proceso migratorio. Universidad de Salamanca, Trabajo Final de Grado. Recuperat el 8 de maig de 2002 de: file:///C:/Users/Pcs/Documents/m%C3%A0ster%20uoc-pompeu/uoc%20upf_2n%20any/TFM/TFM/TFG%20efectes%20de%20la%20inmigraci%C3%B3.pdf

Rodríguez-Gómez, D. (2018). *El projecte d'investigació*. Barcelona: FUOC. Recuperat el 7 de març de 2022 de: http://cv.uoc.edu/annotation/eed0bfbb3826d2df5494dfb07550fa38/620740/PID_00248077/PID_00248077.html

Test de evaluación con google forms. (2020). Universidad de Jaén. Recuperat el 7 de març de 2022 de: https://www.ujaen.es/gobierno/victinf/sites/gobierno_victinf/files/uploads/GForms-Test-de-evaluacion.pdf

Trillo, Paula A. (2009). "Migraciones e identidades: un estudio sobre las experiencias de integracion social y cambios en las identidades de inmigrantes de Europa Central y Oriental". V Jornadas de Jóvenes Investigadores. Instituto de Investigaciones Gino Germani, Facultad de Ciencias Sociales, Universidad de Buenos Aires, Buenos Aires

Tizon J, Salamero M, Pellejero N, Sainz F, Atxotegui J, De la Lama E. Migraciones y salud mental . P.P.U. Barcelona 1993.

Universitat Pompeu Fabra Barcelona (2021). *Guies de Biblioteca i Informàtica: El consentiment informat*. Recuperat el 2 de juny de 2022 de: <https://guiesbibtic.upf.edu/dadespersonals/consentiment>

Valero, S. (2018) *L'informe d'investigació* [recurs d'aprenentatge]. Recuperat d'Universitat Oberta de Catalunya (UOC), l'1 de juny de 2022 de: https://campus.uoc.edu/annotation/e3509973f0dfa9635710a048065ae542/865011/PID_00259399/PID_00259399.html

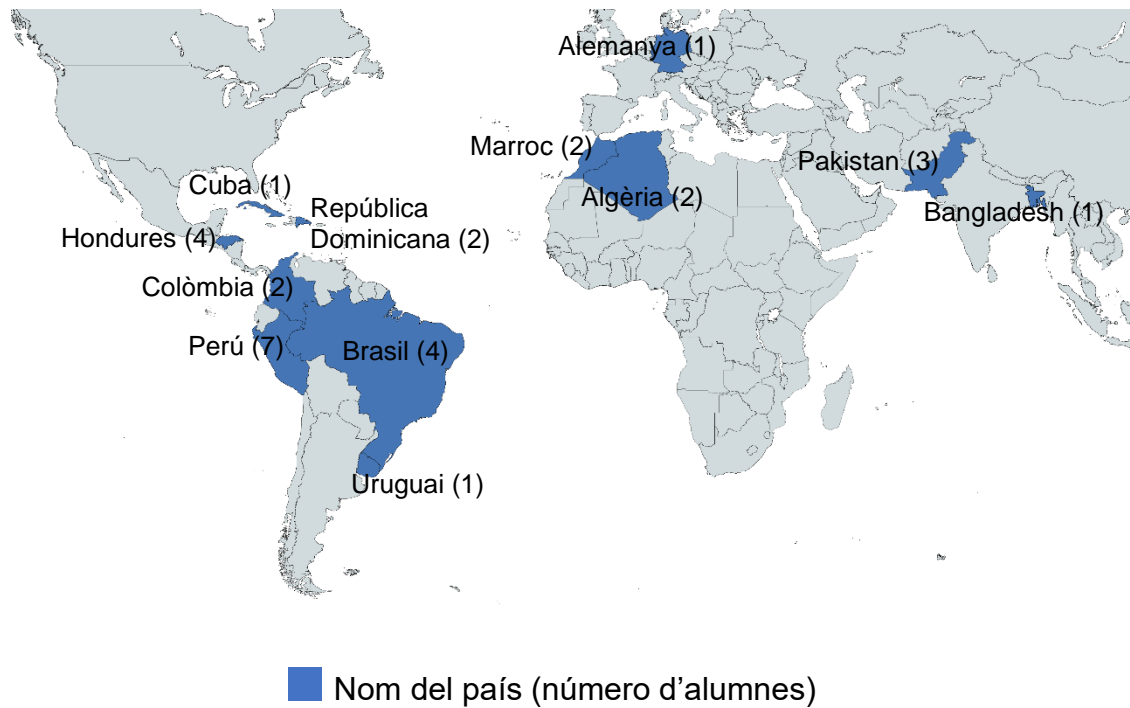
13. ANNEXOS

Annex 1: L'evolució de l'alumnat nouvingut a l'educació secundària obligatòria de Catalunya durant el curs 97/98 i 19/20

Curs	Total Alumnat	Alumnat Nouvingut	% Alumnat Nouvingut
1997-1998	89.195	3.171	3,6
1998-1999	105.625	4.616	4,4
1999-2000	267.029	6.352	2,4
2000-2001	257.318	8.177	3,2
2001-2002	253.340	11.090	4,4
2002-2003	253.424	14.955	5,9
2003-2004	256.556	20.261	7,9
2004-2005	258.746	23.532	9,1
2005-2006	260.966	31.160	11,9
2006-2007	264.829	35.864	13,5
2007-2008	269.442	42.444	15,8
2008-2009	271.847	47.528	17,5
2009-2010	274.134	48.454	17,7
2010-2011	276.689	49.149	17,8
2011-2012	281.272	48.253	17,2
2012-2013	285.461	45.712	16,0
2013-2014	287.145	42.064	14,6
2014-2015	291.734	38.724	13,3
2015-2016	298.472	36.147	12,1
2016-2017	304.548	34.922	11,5
2017-2018	313.401	36.204	11,6
2018-2019	323.334	38.373	11,9
2019-2020	331.681	42.611	12,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estadística de l'Educació.

Annex 2: Països d'origen de l'alumnat nouvingut

ANNEX 3: Instruments de recollida de dades

Annex 3.1.- Qüestionari de valoració de l'atenció emocional a les aules d'acollida de secundària per a alumnes

En el següents enllaç es pot accedir al qüestionari en format digital:

<https://docs.google.com/forms/d/1MkYv55KcZmG9r-wa4p2NTETk5y1Q9fVM1fN40y4n9mq/edit>

QÜESTIONARI DE VALORACIÓ DE L'ATENCIÓ EMOCIONAL A LES AULES D'ACOLLIDA DE SECUNDÀRIA
<p>La teva participació en aquest estudi és completament voluntària. Omple aquest qüestionari si has participat o participes actualment en una aula d'acollida de l'ESO. Responent aquestes preguntes contribueixes en la investigació d'un Treball final de Màster de Formació del Professorat en l'especialitat d'Orientació Educativa de la UOC i UPF, que pretén conèixer si a les aules d'acollida s'atenen les necessitats emocionals de l'alumnat fruit del procés migratori. Les teves respostes seran recollides i analitzades degudament, i sent garantirà l'anonimat en tot moment. Si us plau, respon amb total sinceritat aquest qüestionari i evita deixar respostes en blanc. No trigaràs més de 3 minuts. MOLTES GRÀCIES!</p> <p>Per qualsevol aclariment o si vols exercir el teu dret a retirar el consentiment prestat, podeu contactar en el següent correu electrònic: fcirera@uoc.edu</p> <p>Confirmo que he llegit la informació de l'estudi i dono el meu consentiment per participar-hi</p> <ul style="list-style-type: none">
☐ Si
☐ No
<p>Amb quin gènere t'identifiques?</p> <ul style="list-style-type: none">
☐ Noia
☐ Noi
☐ No-binari/binària <p>Edat: _____</p> <p>Què estàs estudiant? _____</p> <p>Quin és el teu país d'origen? _____</p> <p>Quan vas arribar a Catalunya? _____</p> <p>Valora el grau de dificultat que ha suposat per a tu el procés migratori (des de que vas marxar del teu país fins a dia d'avui)</p> <p style="text-align: center;">Molt fàcil   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   Molt difícil</p> <p>Quant de temps vas participar o portes participant a una aula d'acollida? _____</p> <p>Nom del centre educatiu on vas participar o participes de l'aula d'acollida _____</p> <p>Creus que des de l'aula d'acollida s'han atès, o es van atendre, les teves necessitats emocionals fruit del procés migratori?</p> <ul style="list-style-type: none">
☐ Si
☐ No

En quina mesura?

Molt poca atenció emocional   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   Molt atenció emocional

Quins aspectes emocionals t'hauria agradat o t'agradaria que es treballessin a l'aula d'acollida fruit del procés migratori? (ex: el dol per la separació de la família i les amistats o l'enyorança per les coses que he perdut, les diferències culturals i religioses del meu país d'origen respecte aquí, les pors i preocupacions que tinc o altres sentiments i emocions com la tristesa, la ràbia o la frustració, etc.)

Marca si has tingut o tens alguns d'aquests símptomes vinculats al teu procés migratori

- Tristesa
- Por
- Culpa
- Idees de mort
- Ràbia
- Nerviosisme
- Insomni
- Irritabilitat
- Preocupacions excessives
- Cefalees (mal de cap)
- Fatiga
- Altres

Puntua el teu nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida

Molt poc satisfactori   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   Molt satisfactori

Si vols comparteix alguna reflexió o vivència personal que hagis tingut en l'espai d'aula d'acollida i que pugui ser d'interès per aquest estudi

---

Annex 3.2.- Qüestionari de valoració de l'atenció emocional a les aules d'acollida de secundària per a docents

En el següent enllaç es pot accedir al qüestionari en format digital:

https://docs.google.com/forms/d/1qC0hRKNofNG83xxUs_UsxMV0Qi49Y99vd07oZmxx7QM/edit

QÜESTIONARI DE VALORACIÓ DE L'ATENCIÓ EMOCIONAL A LES AULES D'ACOLLIDA DE SECUNDÀRIA

La teva participació en aquest estudi és completament voluntària. Omple aquest qüestionari si has participat o participes actualment en una aula d'acollida de l'ESO. Responent aquestes preguntes contribueixes en la investigació d'un Treball final de Màster de Formació del Professorat en l'especialitat d'Orientació Educativa de la UOC i UPF, que pretén conèixer si a les aules d'acollida s'atenen les necessitats emocionals de l'alumnat fruit del procés migratori.

Les teves respostes seran recollides i analitzades degudament, i sent garantirà l'anonimat en tot moment. Si us plau, respon amb total sinceritat aquest qüestionari i evita deixar respostes en blanc. No trigaràs més de 3 minuts. **MOLTES GRÀCIES!**

Per qualsevol aclariment o si vols exercir el teu dret a retirar el consentiment prestat, podeu contactar en el següent correu electrònic: fcirera@uoc.edu

Confirmo que he llegit la informació de l'estudi i dono el meu consentiment per participar-hi

- Sí
- No

Amb quin gènere t'identifiques?

- Noia
- Noi
- No-binari/binària

Edat: _____

Quina formació acadèmica tens? _____

Nacionalitat? _____

Quant de temps vas participar o portes participant com a docent a una aula d'acollida?
_____

Nom del centre educatiu on vas participar o participes de l'aula d'acollida _____

Creus que a les aules d'acollida s'atenen les necessitats emocionals de l'alumnat nouvingut pròpies del procés migratori?

- Sí
- No

En quina mesura?

Molt poca atenció emocional   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   Molta atenció emocional

Describeix algunes de les necessitats emocionals més freqüents que hagin observat en l'alumnat d'aula d'acollida

_____

Coneixes alguns dels símptomes psicològics que es poden desencadenar fruit del procés migratori?

- Sí
- No

Si has respòs que sí, podries dir quins? _____

Consideres que disposes de les eines i la formació necessària per dur a terme l'atenció emocional a l'alumnat nouvingut en el context d'aules d'acollida?

- Sí
- No

Puntua el teu nivell de satisfacció amb l'aula d'acollida

Molt poc satisfactori   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   Molt satisfactori

Si vols comparteix alguna reflexió o vivència personal que hagi tingut com a docent en l'espai d'aula d'acollida i que pugui ser d'interès per aquest estudi

---

ANNEX 4: Respostes de l'alumnat nouvingut a l'ítem 11 del qüestionari

Quins aspectes emocionals t'hauria agradat o t'agradaria que es treballessin a l'aula d'acollida fruit del procés migratori? (ex: el dol per la separació de la família i les amistats o l'enyorança per les coses que he perdut, les diferències culturals i religioses del meu país d'origen respecte aquí, les pors i preocupacions que tinc o altres sentiments i emocions com la tristesa, la ràbia o la frustració, etc.)
res
el trabajo para conocernos.
El trabajo de explicar la cultura de mi pais
me gustaria hablar sobre como me siento al aver dado vuelta a mi vida de un para otro
me gustaria poder hablar sobre como me siento, lo mucho que me ha costado venir aca y como estoy aprendiendo a acoplarme es dificil pero lo intento.
hablar de cada uno en catalan ejemplo:fiestas,tradicion de cada pais
dol per la separació de la família
No ho se
Creo que las diferentes culturas
Ansiedad
la por de algo nou
Els hem treballat quasi tot
es podria parlar més de com és la transició entre països
No hem parlat tant sobre la religió de cadascun.
que agamos mas travago en grupo
parla del meu país
nada
res
Hablar de tradiciones de mi pais
No recuerdo
frustació, anyorança, soletat, incomprensió
nerviosisme,cefalees
Content, Anyorança, Bé
content, Anyorança, frustacio
Content,Divertit i Poca a poc Disgustat
sobre el futur que té tot això
res
no ho se, penso que tal i com esta ahora esta bé
si,me a agradat que treballa això

ANNEX 5: Respostes de l'alumnat nouvingut a l'ítem 14 del qüestionari

Si vols comparteix alguna reflexió o vivència personal que hagis tingut en l'espai d'aula d'acollida i que pugui ser d'interès per aquest estudi
res!!
me gusto mucho cuando llegue fueron muy amables y tuvieron mucha consideracion en la forma en la que me sentia.
a l'aula d'acollido sento que em puc desenvolper millor, tinc molta confiança amb la mestre
No tinc res
He après moltes coses que no sabia a l'aula d'acollida i m'ha agradat molt
M'ha agradat molt l'aula d'acollida perquè vaig aprendre moltes coses que jo no sabia
nada
res
és molt difícil
kahoot es molt divertit
Jugar kahoot i fer els dossiears de comencem
m'agrada jugar!! tot: kahoot, domino, esports i amics
M'agrada jugar kahoot i fer els dossiers de comencem
m'agrada la idea de que compartimos gent de altrás paisos per coneixernos tots i no quedarnos sols
no
no ho se
crec que si

ANNEX 6: Resposta dels i les docents en l'ítem 11 del qüestionari

Si has respòs que sí, podries dir quins?
Ansietat, angoixa, por, tristesa.
Desmotivació, desubicació, ràbia, tancament en si mateix
Desconfiança en un/a mateix, por al rebuig, por a ser jutjat/a.
El dol migratori
Depressius: tristesa, plor, culpa, apatia, idees de mort; d'Ansietat: preocupacions recurrents i excessives, tensió, nerviosisme, irritabilitat; Somatització: cefalea, insomni, fatiga,.. ; Confusional: manca d'atenció, concentració o memòria, desorientació, despersonalització, etc
La persona podria desenvolupar símptomes de solitud, angoixa, tristesa, desesperança i inclús derivar en problemes psicològics més greus.
síndrome d'Ulisses
Tristesa, aïllament, desconexió, rebuig al nou idioma i entorn, etc.
Sentiment de desarrelament, poca motivació per l'escola, depressió..
És un procés de pèrdua semblant al dol.
Formes de rebuig (a la llengua, p.ex.), desànim, tristesa, enyorança, actituds provocatives o desajustades, també d'altres de molt motivades
tristesa, sentiment de desarrelament, apatia, falta de concentració, alteracions en el son
Problemes d'adaptació
Ansietat, depressió
Aïllament tristesa a vegades no acceptació de la nova situació
apatia, bloqueig a l'hora d'aprendre, depressió, rebel·lia en alguns casos

Annex 7: Respostes dels i les docents d'aula d'acollida a l'ítem 9 del qüestionari

Descriu algunes de les necessitats emocionals més freqüents que hagis observat en l'alumnat d'aula d'acollida
<ul style="list-style-type: none"> - No conèixer exactament la realitat lingüística del país. - No conèixer exactament on es troba Catalunya en relació al seu país d'origen - En alguns casos, nostàlgia i enyor del país d'origen - Trobar a faltar algun ser estimat, resident al país d'origen
Nostàlgia pel seu lloc d'origen i incomprensió i soledat aquí.
Els alumnes estan força perduts al nou país i al nou sistema educatiu. Cal que se'ls faci una explicació dels espais de l'institut, les rutines, depèn d'on vinguin, també cal ajudar-los en l'àmbit informàtic i digital. Les necessitats emocionals que això pot derivar és estar trist i trobar a faltar la seva vida anterior, per tant, necessiten atenció i afecte que, molts el reben a l'aula d'acollida ja que l'aula ordinària té massa alumnes com per atendre aquestes necessitats. Els alumnes verbalitzen que són les hores que millor estan perquè poden participar més i se senten còmodes.
La veritat és que no he notat cap necessitat especial més enllà de les habituals en els adolescents. Possiblement sigui perquè en aquesta escola el volum de persones nouvingudes és elevat i la facilitat/probabilitat d'adaptació i d'encaixar dins d'un grup és més alta.
Nois o noies que es separen del pare o mare
Principalment, sentiment de dol per haver deixat amics i familiars. No hi ha gaire sensació de no encaixar bàsicament perquè el centre la major part de l'alumnat és d'origen estranger.
Manca d'autoestima i augment de la percepció de què ho estan fent malament, nerviosisme, tristesa. Necessiten que se'ls reconegui que formen part del grup, sentir-se acollits, compresos, estimats i que ho estan fent bé, perquè és un procés.
Dificultats d'adaptació, tristesa, trobar a faltar la vida anterior, sensació d'incertesa i desemparament
Dol migratori. Les derivades del canvi de cultura i d'idioma. Si la mare fa temps que va marxar, les derivades de viure amb una mare desconeguda. La frustració de tenir un nivell acadèmic molt per sota de la resta de companys.
acompanyament a l'adaptació a l'institut/ciutat/país; desestructuració familiar
Sentir-se part d'un grup, seguretat.
Dol migratori, separació dels familiars o progenitors amb els que s'han crait, convivència amb progenitors desconeguts, etc.
Dol migratori, falta d'amics, xoc cultural
Necessiten poder explicar els records del seu país i com van viure el trasllat i l'arribada a Catalunya.
Poder parlar sobre el que troben a faltar, sobre la dificultat d'adaptar-se al nou país.
Atenció emocional, escolta, suport, acompanyament... trobar un espai segur a on poder estar tranquils i a gust.
Empatía, ser capaç
Situacions d'adaptació, de racisme i d'inclusió.
Tristesa, dol migratori, ràbia, vergonya
Aïllament, inseguretat, tristesa d'haver deixat el seu país (dol migratori), por
no voler estar en aquest país perquè troben a faltar les seves amistats, que notin com l'alumnat no s'apropa a elles i diuen que la gent és molt freda, estructures familiars complicades, víctimes de racisme.
Dol migratori, dificultats d'adaptació/inclusió (fins i tot el rebuig a la cultura d'acollida)

ANNEX 8: Respostes dels i les docents d'aula d'acollida a l'ítem 14 del qüestionari

Si vols comparteix alguna reflexió o vivència personal que hagis tingut com a docent en l'espai d'aula d'acollida i que pugui ser d'interès per aquest estudi
Sí que és veritat que em sento capacitada per fer un bon acompanyament a les persones d'aula d'acollida però me'n considero més per l'experiència personal que per la formació acadèmica que he pogut rebre.
Convindria que en zones amb un nombre alt d'immigrants convindria crear un centre que es dediqués plenament a integrar-los a Catalunya, perquè tal com està plantejada l'aula d'acollida no s'aconsegueix (poc assoleixen un nivell mínim de català, i els que ho fan no l'utilitzen). Un centre que es dediqués plenament a la integració en català dels nouvinguts podria incitar als nascuts a utilitzar més la llengua i integrar-se. Per tant, considero que el problema de les aules d'acollida van més enllà dels recursos i materials, és també estructural.
En la meua breu experiència i a causa de l'organització de l'institut, l'atenció que s'oferia era molt pobre. Tot i això, en altres centres he vist altres maneres de funcionar, molt més adaptades a la situació i que permeten donar l'atenció necessària.
Penso que no sempre es veu la importància d'aquest recurs tan valuós. Considero que per aquests alumnes és important veure que es reconeix com a valuós i com una riquesa els seus països, les seves cultures, les seves llengües i les seves experiències vitals.
Falten recursos, MOOOOLTS, les aules d'acollides estan completament saturades i desbordades, és impossible fer una atenció personalitzada amb tants alumnes tots junts de procedències tant diferents, amb tot el que això comporta: diferents ritmes d'aprenentatge, diferents nivells inicials, diferents necessitats, etc.
Molts alumnes de la meua aula han patit situacions racistes i me les han fet saber. Hem de reflexionar respecte d'aquest tema ja que al nostre país seguim patint aquestes situacions sorprenentment.
Crec que l'aula d'acollida hauria de gestionar-la un professional amb formació en psicologia. No es tracta d'aprendre Català (que també) sinó d'estabilitzar emocionalment a l'alumnat
De vegades és més crear un espai segur i on es puguin expressar més que aprendre català. A banda d'això, també treballar amb el grup classe perquè prenguin la responsabilitat d'acollir-les de forma respectuosa.
Perquè l'espai d'aprenentatge de l'aula d'acollida sigui significatiu crec que és cabdal l'acompanyament i relació fluïda amb les famílies. L'impacte cultural en alguns casos és bastant evident.